

Nederlandsch Boschbouw-Tijdschrift

OPRICHTER Dr J. R. BEVERSLUIS

Orgaan van de Nederlandsche Boschbouwvereniging

20e Jaargang

No. 2

Februari 1948

Oorspronkelijke Bijdragen

HET 100-JARIG BESTAAN VAN „SCHOVENHORST”

20 Januari 1948 was het honderd jaren geleden, dat Mr J. H. Schob er begon met de aankoop van woeste gronden in de gemeente Putten (Gld), waarop het landgoed „Schovenhorst” werd gesticht.

Dit initiatief, gevolgd door een gestadige uitbreiding, heeft geleid tot een bezit, dat niet alleen de enthousiaste beheerders-eigenaren en hun familie grote voldoening heeft geschonken, maar ook voor geheel Nederland een zeer bijzondere betekenis en waarde heeft gekregen.

Zoals hieronder zal blijken, hebben bij de feestelijke herdenking H.M. de Koningin en onze Regering uiting gegeven aan de grôte waardering voor dit werk van drie geslachten en hebben vertegenwoordigers van de wetenschap zich daarbij van harte aangesloten.

Als wij hier op deze plaats het huidige geslacht, de families Oude-
mans en Hacke, gelukwensen, dan doen wij dit tevens in de over-
tuiging, dat ook de Nederlandse Bosbouw gelukkig is te prijzen met dit
monument van particulier initiatief en particuliere volharding. Het werk
op „Schovenhorst” met zijn schone resultaten is een voorbeeld in optima
forma van datgene, wat Nederland dankt aan zijn particuliere boseigena-
ren. Onze bosbouwers hebben kunnen putten uit de rijke bron van erven-
gen bij het ontginnen van heide tot bos op „Schovenhorst” verzameld. Van
eminente betekenis zijn de proefnemingen met exotische houtsoorten, spe-
ciaal met coniferen, waarvan Mr Schob er reeds 307 verschillende
soorten en variëteiten beproefde. Als doel zag hij voor zich het vinden
van houtsoorten, die meer zouden presteren dan de hier te lande reeds
gebruikte zoals de groveden.

Ook in de toekomst zullen wij op „Schovenhorst” kunnen aankloppen.
De hulpvaardige en voor zijn bezoekers onvermoeid bereid staande tegen-
woordige beheerder, Dr Th. C. Oude-
mans, staat hiervoor borg.

VERSLAG VAN DE FEESTELIJKE HERDENKING OP „SCHOVENHORST”

De plechtige bijeenkomst ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan
van het Pinetum op het landgoed „Schovenhorst” bij Putten had plaats
in een daartoe feestelijk versierde schuur bij „Klein Schovenhorst”, welke
geheel was gevuld door de ruim 150 genodigden. Dr Th. C. Oude-
mans sprak als directeur van de N.V. Schovenhorst het welkomst-
woord tot de aanwezigen, waaronder Harer Majesteits Opperhoutvester
en Jagermeester W. Brantsma namens H.M. de Koningin, onze be-
schermvrouw, Z.E. de Minister van Landbouw, Visserij en Voedselvoor-
ziening J. Th. Mansholt en de chef van de afdeling Oudheidkunde

en Natuurbescherming van het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen Mr J. K. v a n d e r H a a g e n namens Z.E. de Minister van O. K. en W.

De heer O u d e m a n s schetste de stichting van Schovenhorst door zijn grootvader Mr J. H. S c h o b e r, een man met ver vooruitziende blik en een praktische geest, diens jarenlange toegewijde zorg — hij overleed in 1901 — om het vóóraf gestelde, reeds hiervóór genoemde, doel te bereiken, de voortzetting van het werk door zijn vader Dr J. Th. O u d e m a n s, de bekende zoöloog, vele jaren de ziel van de Nederlandse Entomologische Vereniging, alsmede de overname van het werk door hemzelf. Hij vertelde tussen de in grote trekken aangegeven ontwikkeling en groei van het pinetum nog menige bijzonderheid, waarvan we hier echter niet nader zullen berichten. Het oude zogenaamde „Kleine Pinetum” werd, door vader en grootvader samen, uitgebreid met het zogenaamde „Grote Pinetum” van 1,5 ha. Later, in 1906, werd nog een park aangelegd, waarin ook een collectie van dwergconiferen werd aangebracht. In 1914 trad spreker naast zijn vader zelf op in het beheer en plannen werden gemaakt tot de stichting van een arboretum op geografische grondslag. Een begin van uitvoering werd daaraan gegeven in 1938 — de vader was helaas in 1934 overleden — en nu was de dag daar, dat het 6 ha grote arboretum in opzet voltooid, kon worden geopend.

Ter gelegenheid van deze herdenking heeft de heer O u d e m a n s een boek samengesteld over alles wat „Schovenhorst” betreft. Het is een levig werk in drie delen; het eerste bevat de geschiedenis en de beschrijving van het landgoed, het tweede de bijbehorende kaarten en het derde een fraaie collectie foto's. Op een en ander hopen we nog terug te komen als we het werk nader hebben beschouwd. Dit boek waaraan veel tenkoste is gelegd — er werd 4 jaren met uitermate grote zorg aan gewerkt — werd in de eerste plaats aan Hare Majesteit de Koningin aangeboden en voorts aan Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Juliana, aan Minister Mansholt en aan vele andere der aanwezige personen, waaronder natuurlijk ook onze voorzitter.

Na de heer Q u d e m a n s sprak de heer W. B r a n t s m a de gelukwensen uit van H.M. de Koningin. Minister M a n s h o l t sprak daarop vele waarderende woorden over het werk, waarvan het zo bijzonder was, dat één familie een ééuw lang steeds een vast doel is blijven nastreven en waarvan de betekenis ver uitgaat boven het feitelijk tot stand gebrachte. Hij roemde ook in het bijzonder de grote saamhorigheid op het landgoed van werkgever en werknemers, van welke laatsten verscheidene het hele leven hun werkkraft aan Schovenhorst ten dienste hadden gesteld. Hij eindigde met aan zijn gelukwensen de aangename mededeling toe te voegen, dat H.M. de Koningin Dr O u d e m a n s voor zijn grote verdiensten benoemd had tot officier in de Orde van Oranje Nassau. Hierop volgde een warm applaus.

Vervolgens sprak Prof. Dr A. A. P u l l e van de Utrechtse Universiteit als voorzitter van het herdenkingscomité, dus namens de vele deelnemende organisaties, waaronder, behalve onze vereniging, die de stoot had gegeven tot de vorming van het comité, te noemen waren de Nederlandse Heide Maatschappij, het Staatsbosbeheer, de Dendrologische Vereniging, de Koninklijke Nederlandse Botanische Vereniging, de Vereniging Het Grondbezit, de Vereniging tot Behoud van Na-

tuurmonumenten, die van Boseigenaren en die van Rentmeesters, als mede namens vele hoogleraren en talloze andere particulieren, waarvan de namen voorkomen in het door hem aangeboden boek van de schenkers van de van heinde en verre toegevloede bijdragen. Prof. P u l l e, die ook vertelde van de vele jaren, die hij geregeld met zijn studenten op Schovenhorst is gekomen, sprak vooral ook zijn waardering uit over de grote gastvrijheid, die hij met zijn discipelen altijd weer bij de familie O u d e m a n s had ondervonden en die hen zeker niet alleen had gegolden, maar ook de honderde andere bezoekers van pinetum, bedrijf en huis. Onder de aanwezigen was er zeker niet één, die daar niet van mee kon praten.

Hij bood tenslotte het geschenk aan, wel niet tastbaar, want het moet nog worden vervaardigd, maar het zal toch spoedig verrijzen in de vorm van een eenvoudig bouwwerk, geschikt als werkplaats voor onderzoekers, die op Schovenhorst zich aan de wetenschap komen laven, met daaraan zo mogelijk verbonden een gelegenheid voor logies. En daarmee zal dan een schone wens van Dr O u d e m a n s in vervulling zijn gegaan. Prof. P u l l e deelde nog mede, dat hij ook had gezorgd voor twee Ginkgo's om bij het gebouwtje te planten, de boomsoort die in het verre Oosten gold als de beschermer tegen het vuur, hetgeen dan een brand-assurantiepremie zou uitsparen als de heer O u d e m a n s daar ook aan meende te kunnen geloven.

Tenslotte sprak nog de burgemeester van Putten, Jhr M. L. van G e e n, die de samenwerking van familie en gemeente schetste, Mejuffrouw N. V e e n i s, die namens het personeel in hartelijke woorden een ter plaatse vriendelijk passende herdenkingsbank, uitziende op het nieuwe arboretum, aanbood, Prof. K r u i t h o f uit Wageningen, die de vertegenwoordigers der familie eerde als medevoelende mensen in tijden van onderdrukking en geweld en mevrouw H e i l, beeldhouwster uit Haarlem, die een bronzen meisjeskopje van het dochttertje van de heer en mevrouw O u d e m a n s aanbood. Dit dochttertje opende daarop, na een dankwoord van Dr O u d e m a n s, het nieuwe arboretum symbolisch met het doorknippen van een slinger van groen van grote-den en edelden, vastgehouden door de voorzitter van het comité en mejuffrouw A. J. t e r P e l k w i j k, de ontwerpster van het arboretum.

Het gezelschap bezocht daarop korte tijd het arboretum, waarbij de oudste gepensioneerde arbeiders, waaronder een 96-jarige, hun opwachting maakten bij Minister Mansholt; een aardig tafereel. Hierop volgde de geanimeerde receptie, meer gelijkend op een gezellig gastvrij onthaal en de dag werd besloten met een middagmaal op „Groot Schovenhorst”, aangeboden door de heer en mevrouw H a c k e - O u d e m a n s aan de leden van het comité, waar ook onze voorzitter nog gelegenheid had, onze waardering uit te spreken voor het werk, dat in de afgelopen eeuw op Schovenhorst werd verricht.